

УМАНЬ У ЖИТТІ ТА ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ БАЖАНА

Осіпенко Н. С.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української літератури українознавства
та методик їх навчання
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Черкаська область, Україна*

Козюк Д. О.

*здобувач вищої освіти (магістерського рівня)
спеціальності 014.01 – Середня освіта (Українська мова і література)
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Черкаська область, Україна*

Уманцям приємно усвідомлювати свою, хоч маленьку, та все ж причетність до генія. Тут, у невеличкому провінційному містечку, досі витає дух Майстра. Стіни старенького будинку, де пройшло дитинство Миколи Платоновича, ще переховують у собі його дитячий сміх. Широке дворище навколо дому нікому не віддасть відголосків його дитячих ігор та забав. Оновлена «Софіївка» ревно береже в найпотаємніших своїх куточках сліди митця. Особливо помітно це восени, коли дерева на знак пошани і пам'яті скидають побожно свої вогняні шапки. І тоді осінь в Умані неодмінно називається Бажанівською.

Народився Микола Бажан в Кам'янці-Подільському, в родині військового топографа. Коли Миколі минуло 5 років, сім'я переїхала до Умані. Про це так згадує Алла Платонівна, сестра Бажана: «Батькову військову частину перевели до Умані, і ми на довгі роки переїхали туди жити. Мешкали спочатку на вулиці Прорізній, що закінчувалась ярмом, який запам'ятався Миколі на роки, потім переїхали у Штабний провулок, що тепер має назву Кінногвардійського. Тут застала нас імперіалістична війна і революція» [1].

В Умані пройшли найбільш яскраві роки юнацтва Миколи. Досі зберігся невеликий будинок, який після капітального ремонту став ще меншим. Перші роки жили у дворі, у флігелі, а потім у фасадному триквартирному будинку» [1]. Саме з нашим затишним містечком пов'язані найяскравіші враження дитинства та юнацтва. Тут майбутній поет вчиться в початковій школі, далі в гімназії.

Колишній однокласник Миколи Бажана Наум Суботович згадує: «Коля Бажан – десятилітній чорненький короткозорий хлопчик з розумними живими темними очима прийшов до нас в перший клас чоловічої гімназії восени 1914 року».

Після того, як чоловіча гімназія була закрита, Микола продовжував навчання в Першій українській школі (пізніше українська гімназія ім. Б. Грінченка). Це приміщення знаходиться на території ЗОШ № 11 імені Миколи Бажана.

Директором школи згуртував у своїй школі прекрасний колектив учителів, людей не байдужих до своїх предметів, науки, української історії і мови. Серед учителів, з якими найбільше спілкувався майбутній поет Микола Бажан, були Курінний Петро Петрович, який згодом став директором Київського Лаврського музею; Майстренко Гнат Лукич, який підтримував Миколу в його захопленні археологією, історією та організацією музею.

Ще будучи школярем, разом із іншими дітьми, Микола став досліджувати історичні місця Умані, які були пов'язані з іменами Гонти та Залізняка. Свої знахідки він приніс до школи і передав учителю історії Курінному, який став організатором музею. З захопленням школярі розкопували високі могили у степу під Уманню. Знаходячи сліди Трипільської культури та скіфів. Шкільний музей переріс у міський, а потім у краєзнавчий, де підлітком працював Микола.

У листі до уманських школярів від 29 травня 1961 р. поет писав: «... В Умані я почав формуватися як людина, почав писати, почав працювати, – тому вважаю Умань своєю батьківщиною й завжди з радістю приїжджаю в Умань» [1].

У загальноосвітній школі № 11 м. Умані було створено кімнату-музей Миколи Бажана 14 вересня 1985 року. Ініціатором і засновником цієї акції була випускниця цієї школи, вчитель української мови та літератури Сивачук Н. П. Нині Наталя Петрівна – канд. пед. наук, професор, завідувач кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

В одному з листів до Наталі Петрівни сестра Миколи Бажана Алла Платонівна писала: «Ви перша і найкраща за всіх ініціаторів проведення цих днів-спогадів про поета, що так щиро і вірно любив Умань і всю Україну». 14 листопада 1985 р. Уманській загальноосвітній школі № 11 було присвоєно ім'я Миколи Бажана.

У 30-ті роки поет, оминаючи теми сільського життя, репресій і свавілля тоталітарного апарату, знаходить прояви позитивного в житті, багато перекладає. Завдяки Бажановим зусиллям маємо українські переклади поем Шота Руставелі й Давида Гурамішвілі.

Яскравою сторінкою відвідин рідного містечка були зйомки фільму «Квартали передмістя» за сценарієм Миколи Бажана й мотивами його твору «Гетто в Умані». Разом з автором приїхав і поет Леонід Первомайський. Вони удвох блукали алеями Софіївки, по передмістях Умані, вузенькими вуличками колишнього гетто.

Велика Вітчизняна війна на деякий час обірвала зв'язки поета з Уманню. Через чотири місяці після визволення міста Микола Платонович знову завітав на батьківщину. У приміщенні міського театру відбулася зустріч із уманською інтелігенцією.

Таких незабутніх зустрічей у післявоєнні роки було багато. Своєрідний літопис відвідин рідного міста Миколою Бажаном вів Микола Комарницький – журналіст, краєзнавець, життєлюб, про перебування у садибі якого Бажан відгукувався так: «Я ... ніколи не забуду тієї неповторної атмосфери, водночас і старосвітської, і по-новому задумливої – шукацької, непритомленої, красиво тривожної, що панує у Вашій старій господі, і в старому садку, і шумить гіллям Вашого старого плодоносного горіха...» [3].

Найяскравіші враження дитинства та юнацтва згодом талановито були відтворені поетом у циклі віршованих оповідань «Уманські спогади» [2].

Як пізніше згадував Микола Бажан: «Чим старішаю я, тим ясніше, чіткіше, в більших подробицях встають спогади мого дитинства, стає незабутня Умань. В бурях, в грозах, в протиріччях, в сутичках громадянської, Великої Вітчизняної воен... Там я почав писати, там я почав мріяти про мистецтво» [1].

З 1996 року на факультеті філології та журналістики Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини успішно діє літературне об'єднання імені Миколи Бажана, яким керує член Спілки письменників України, доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Марина Степанівна Павленко [5].

Багато років поспіль уманці урочисто вшановують пам'ять видатного українського поета, публіциста, перекладача, літературного критика, літературознавця, мистецтвознавця, живописця, есеїста, мемуариста, культурного й державного діяча. А на кафедрі української літератури, українознавства та методик їх навчання Уманського педуніверситету вже гарною традицією в день народження Миколи Бажана проводити свято «Бажанівська осінь» [3].

Література:

1. Бажан М. Думи і спогади. Київ : Рад. письменник, 1982. 324 с.
2. Бажан М. Уманські спогади : новели у віршах. Київ : Рад. письменник, 1972. 289 с.

3. Вшанування пам'яті Миколи Бажана з нагоди 115 річниці від дня народження. URL: <https://ff.udpu.edu.ua/vshanuvannya-pamyati-mykoly-bazhana-z-p/> (дата звернення 14.04.2023).

4. До ювілею Ніка Бажана. URL: <https://ff.udpu.edu.ua/do-yuvileyu-nika-bazhana/> (дата звернення 14.04.2023).

5. Літоб'єднання імені Миколи Бажана URL: <https://ff.udpu.edu.ua/nauka-i-tvorchist/litobjednannya-imeni-mykoly-bazhana/> (дата звернення 14.04.2023).

6. Пархета Л. Вивчення творчості Миколи Бажана на уроках літератури рідного краю. *Філологічний часопис*. 2017. Вип. 2. С. 292–298.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-300-5-30>

МАНІПУЛЯЦІЇ В СУЧАСНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Семак Л. А.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри філології

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

м. Дніпро, Україна

Медіадискурс постає і протікає в різних сферах комунікаційних процесів, є тематично оформленим, соціально й культурно значущим результатом мовномисленевої діяльності, невід'ємною рисою повсякденного життя сучасного суспільства. Вивчення медіадискурсу має неабияке значення, оскільки через розуміння його сутності можна усвідомити особливості мовомислення окремих індивідуумів і груп людей, які є продуцентами або реципієнтами медіапродукту, а також засоби, методи й тактики впливу, презентовані в ньому.

Дослідженню медіадискурсу присвятили свої праці такі науковці, як Б. Нечипоренко, Г. Подшивайлова, К. Тараненко, Ю. Шепель, О. Шпортько, М. Яцемірська та ін. У працях лінгвістів розкрито поняття дискурсу й медіадискурсу, з'ясовано мовні й стилістичні особливості медіатексту й медіадискурсу, проте додаткових коментарів потребують засоби маніпулятивного впливу, до яких вдаються продуценти таких повідомлень, оскільки, як слушно зауважує Ю. Шепель, «рекламна й політична інформація здебільшого доставляється споживачеві «безкоштовно», її виготовлення та доставку оплачують замовники, зацікавлені у формуванні попиту на певні товари й ідеї. [...] Оскільки технології